

УДК 519.2

П. Л. ЧЕБИШЕВ - ВИДАТНИЙ ДІЯЧ НАУКИ

Прилуцький Д.О.

Науковий керівник – асистент Черепашук А.А.

Народився П.Л.Чебишев 14 травня 1821 року в селі Окатово, Боровського повіту, Калузької губернії. Початкову освіту і виховання він здобув удома; грамоті його навчала матір Аграфена Іванівна, а арифметиці і французькій мові - двоюрідна сестра Сухарева, дівчина, що зіграла значну роль у вихованні майбутнього математика. У 1832 р. родина Чебишевих переїхала до Москви для підготовки Пафнутія Львовича і його старшого брата до вступу в університет. Шістнадцятирічним хлопцем він став студентом Московського університету. Його робота "Вычисление корней уравнений" була удостоєна срібної медалі. У 1841р. Чебишев П.Л. закінчив університет, в якому в 1846р. захистив магістерську дисертацію "Опыт элементарного анализа теории вероятностей". У 1847р. після переїзду до *Петербургу* захистив в Петербурзькому університеті дисертацію "Об интегрировании с помощью логарифмов" на право читання лекцій і після затвердження в званні доцента приступив до читання лекцій з алгебри і теорії чисел. У 1849р. захистив докторську дисертацію "Теория сравнений", яка в тому ж 1849 році була удостоєна Демидівської премії. З 1850 по 1882 рр. - професор Петербурзького університету. Під час закордонного відрядження (*травень-жовтень 1852року* до Франції, Англії і Німеччини) Чебишев П.Л. ознайомився з регулятором парового двигуна - паралелограмом Джеймса Ватта. Результати своїх досліджень Чебишев П.Л. виклав в мемуарах "Теория механизмов, известных под названием параллелограммов" (1854), заклавши основи одного з найбільш важливих розділів конструктивної теорії функцій - теорії якнайкращого наближення функцій. Саме в цій роботі Чебишев П.Л. ввів ортогональні многочлени, що носять сьогодні його ім'я. Крім наближення многочленами алгебри, Чебишев П.Л. розглядав наближення тригонометричними многочленами і раціональними функціями. В 1859 році його затвердили ординарним академіком Петербурзької Академії наук. Вів дослідження в області теорії чисел (відкрив закон великих чисел), теорії ймовірності, теорії механізмів і багатьох інших розділів математики. Відомі многочлени Чебишева і "паралелограм" Чебишева. У 1944р. Академією наук була установа премія ім. Чебишева П.Л.